

**การขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
ผ่านสื่อบันเทิงของสาธารณรัฐเกาหลี ***
**Driving Human Resource Development Policy
through Entertainment Media of the Republic of Korea**

พิชญ์ จิตต์รักดี¹, อาภาลัย สุขสำราญ², เจตต์ ดวงสงค์¹,
ภัทร ชมภูมิ่ง¹ และสุดเขต สกุลทอง¹
Pit Jitpakdee¹, Apalai Suksamran², Jedth Duangsonk¹,
Pattara Chompooming¹ and Sutkhet Sakunthong¹
วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้¹,
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้²
School of Administrative Studies, Maejo University, Thailand¹,
Faculty of Liberal Arts, Maejo University, Thailand²
Corresponding Author, E-mail: pit.jitpakdee@gmail.com

บทคัดย่อ

สื่อบันเทิงนับได้ว่าเป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญที่สามารถใช้ในการชี้นำสังคมตามนโยบาย
สาธารณะด้านต่างๆ ของประเทศ โดยเน้นไปที่การมุ่งปรับพฤติกรรมของประชาชน บทความ
วิชาการนี้ให้ความสนใจกับนโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศสาธารณรัฐเกาหลีทั้ง
ในส่วนของการปัจจัยที่เป็นตัวเร่งให้เกิดการพัฒนา แนวทางการปฏิบัติรวมถึงการเรียนรู้ในลักษณะ
ต่าง ๆ โดยบทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์ผ่านสื่อบันเทิงของสาธารณรัฐเกาหลี ได้แก่ ละครเกาหลีจำนวนสามเรื่อง
ประกอบด้วย Crash Landing on You, Start-up, และ Dr. Romantic ที่ส่งผลต่อการ
ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนในประเทศทั้งทางด้านทัศนคติที่มีต่อการสร้างสันติภาพ

* ได้รับบทความ: 27 มีนาคม 2564; แก้ไขบทความ: 21 เมษายน 2564; ตอรับตีพิมพ์: 23 เมษายน 2564

ในคาบสมุทรเกาหลี การเสริมสร้างต่อยอดองค์ความรู้ผ่านกระบวนการแสวงหา และการพัฒนาทักษะวิชาชีพศัลยแพทย์ในฐานะอาจารย์และนักศึกษา อันสอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของ เบนจามิน บลูม จากผลการศึกษาพบว่า สื่อบันเทิงทั้งสามเรื่องให้ความสำคัญกับประเด็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่แตกต่างกันออกไป โดยเรื่อง Crash Landing on You มีความสอดคล้องกับการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย เรื่อง Start-up เป็นไปตามลักษณะการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย และเรื่อง Dr. Romantic มีเรื่องราวการถ่ายทอดที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัยซึ่งทั้งหมดนี้สามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะอันเกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านสื่อบันเทิงของสาธารณรัฐเกาหลีอีกด้วย

คำสำคัญ: การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, นโยบายสาธารณะ, การเรียนรู้, สื่อบันเทิง, การขึ้นนำสังคม

Abstract

Entertainment media is one of the important management tools that could be used to lead society and people as a part of the public policy implementation by focusing on the alteration of citizens' behavior. This academic paper emphasized upon the human resource development policy in terms of catalysts for the development, practices as well as different types of learning. This paper aims to study the way in driving human resource development policy through entertainment media of the republic of Korea through the Korean Dramas, namely Crash Landing on You, Start-up, and Dr. Romantic which had influence upon citizens' behavioral changes such as the attitude towards the peace agreement in the Korean Peninsula, the knowledge extension through hackathon process, and the medical human resource production for both surgery instructors and the medical students. The study results suggested that each of the stated Korean dramas were conformed with Benjamin Blooms' domains of learning which Crash Landing on You conformed with the affective domain, while Start-up followed the

pattern of the cognitive domain, and Dr. Romantic had the process of the psychomotor domain. The study also provided suggestions related to the success in driving the human resource development policy of the Republic of Korea.

Keywords: human resource development; public policy, learning; entertainment media, leading society

1. บทนำ

เป็นเวลามากกว่าสองทศวรรษที่วัฒนธรรมและสื่อบันเทิงของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) ได้รับความนิยมสูงกระจายไปทั่วโลกอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการบริหารจัดการประเทศ ซึ่งหนึ่งในเครื่องมือสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความนิยมนั้น ได้แก่ นโยบายสาธารณะของประเทศ ในที่นี้หมายถึงนโยบายทางด้านวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์ความเป็นชาติและขณะเดียวกันก็เป็นการส่งออกวัฒนธรรมไปยังนานาประเทศจนเกิดเป็นกระแสวัฒนธรรมเกาหลี (Korean Wave) ที่มีอิทธิพลทางความคิด พฤติกรรม รวมถึงรสนิยมของผู้คนไปทั่วโลกและมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง (Jung, 2009) นับแต่นั้นเป็นต้นมาจะสามารถสังเกตได้ว่า สาธารณรัฐเกาหลีใช้สื่อบันเทิงโดยเฉพาะละครโทรทัศน์ (Korean Dramas) เป็นตัวกลางในการชี้นำสังคมไม่ว่าจะเป็น การมุ่งปรับเปลี่ยนทัศนคติ ส่งเสริมรูปแบบการพัฒนาตนเอง และตอบสนองต่อประเด็นปัญหา อันนำไปสู่การพัฒนาประเทศทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ท่ามกลางบริบททางสังคม (Moyer-Gusé, 2008)

เมื่อพิจารณาถึงบริบทของสังคมโลกในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและได้ดำเนินไปนั้น นักวิชาการหลายท่านได้เรียกขานการเปลี่ยนแปลงนี้ว่า การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง (Disruptive Change) (Coccia, 2018; Delgado, Murdock & Gammon, 2018) ซึ่งส่งผลกระทบต่อที่ซับซ้อน ไม่แน่นอน และผันผวน ต่อการบริหารจัดการในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็น การเมือง เศรษฐกิจ และด้านสังคม อีกทั้งยังส่งผลต่อเนื่องให้เกิดความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่จัดได้ว่าเป็นหนึ่งในปัจจัยทางการบริหารที่สำคัญเพราะมนุษย์เป็นผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและรุนแรงตามที่ได้กล่าวมาแล้วผ่านการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาและความก้าวหน้าของสังคม (Armstrong, 2006)

เมื่อเป็นเช่นนั้น แนวคิดในการวิเคราะห์แนวโน้มของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอนาคตจึงเกิดขึ้น จากการศึกษาของ World Economic Forum (2020) ระบุว่า การทำงานในปัจจุบันไปจนถึงอนาคตช่วงสามถึงสี่ปีข้างหน้าจะต้องอาศัยแนวคิด ความรู้ และทักษะ ใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองต่อความคาดหวัง รวมถึงความต้องการของการพัฒนาและจากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น สาธารณรัฐเกาหลีก็มีหลากหลายประเด็นที่จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อรองรับบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ของประเทศมีแนวคิดที่ทันต่อปัจจุบัน มีความรู้ที่สามารถตอบสนองต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ และมีทักษะในการประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดีซึ่งจะได้หยิบยกตัวอย่างประเด็นสำคัญที่สาธารณรัฐเกาหลีได้ใช้สื่อบันเทิงชี้นำประชาชนในการรองรับการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการสร้างสันติภาพบริเวณคาบสมุทรเกาหลีซึ่งประชาชนของสาธารณรัฐเกาหลีไม่ได้มีทัศนคติที่ดีต่อประชาชนของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (ไชยวัฒน์ คำชู, 2561) การส่งเสริมพฤติกรรมการทำงานในรูปแบบแฮกกาธอน (Hackathon) ที่มุ่งเน้นให้เกิดการบูรณาการทางวิชาการและทักษะอันนำไปสู่การเกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ (Shu, 2014) และการมุ่งแก้ปัญหาการขาดแคลนศัลยแพทย์ในประเทศ (Song, 2020)

จากประเด็นตัวอย่างที่กล่าวถึงไปแล้วนั้น ทำให้เห็นทิศทางของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสาธารณรัฐเกาหลีซึ่งเป็นผลจากนโยบายการส่งออกวัฒนธรรม หรือกระแสวัฒนธรรมเกาหลี ผ่านอุตสาหกรรมสื่อบันเทิง จนมีการปรับเปลี่ยนนโยบายทางการศึกษา รวมถึงออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมสื่อบันเทิง ส่งเสริมการเผยแพร่และส่งออก จนส่งผลให้เกิดสถาบันการอุดมศึกษาที่เน้นการเรียนการสอนทางด้านการผลิตสื่อ การแสดง ตลอดจนการผลิตนักกีฬาอิเล็กทรอนิกส์ (e-sport)(Parc & Hwy-Chang, 2013; Cheon, 2014; Valieva, 2018) ซึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ได้กล่าวไปแล้วนั้นมีประเด็นที่สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้สามด้านของ เบนจามิน บลูม (Bloom's Taxonomy) (Bloom et al., 1956) ได้แก่ 1) การพัฒนาด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ที่มุ่งถ่ายทอดและปรับทัศนคติของประชาชน ในการศึกษานี้ได้หยิบยกประเด็นการสร้างความปลอดภัยระหว่างประเทศสาธารณรัฐเกาหลีกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (เกาหลีเหนือ) สืบเนื่องจากกรณีการสร้างสันติภาพบริเวณคาบสมุทรเกาหลีผ่านสื่อบันเทิงเรื่อง Crash Landing on You ออกอากาศในปี 2019 ด้วยเป็นสื่อบันเทิงเรื่องแรกที่พยายามนำเสนอชีวิตโดยทั่วไปของผู้คนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลีที่ผิดไปจากความเข้าใจของคนทั่วไป (Sharad, 2021) 2) การ

พัฒนาด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) หรือการพัฒนาด้านความรู้ ซึ่งในการศึกษานี้มุ่งชี้ประเด็นการสนับสนุนการใช้องค์ความรู้จากหลากหลายศาสตร์เพื่อตอบสนองการทำงานรูปแบบ แสกกาทอนผ่านสื่อบันทึกในการศึกษานี้ ได้แก่เรื่อง Start-up ออกอากาศในปี 2020 ด้วยการสะท้อนปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในช่วงเวลาปัจจุบันของสาธารณรัฐเกาหลีที่ผู้คนที่ต้องดิ้นรนในการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ (Tamondong, 2020) และ 3) การพัฒนาด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ที่การศึกษานี้มุ่งศึกษาการส่งเสริมให้ประชาชนและนักศึกษา แพทยศาสตร์ที่มีจำนวนมากพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นศัลยแพทย์ทั่วไปและเฉพาะทางเพื่อ แก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรผ่านสื่อบันทึกเรื่อง Dr. Romantic ออกอากาศในปี 2016 ด้วย เนื้อหาที่ให้ความสำคัญกับทักษะการสอนนักศึกษาแพทย์ และทักษะการเป็นศัลยแพทย์ซึ่ง แตกต่างจากเรื่องอื่น ๆ (Venkataraman, 2020) ซึ่งสื่อบันทึกทั้งสามเรื่องนี้ สะท้อนลักษณะ การเรียนรู้ทั้งสามของ เบนจามิน บลูม อันได้แก่ การถ่ายทอดทัศนคติ แนวทางการสร้างความรู้ และเสริมสร้างทักษะ ผ่านการสร้างสื่อบันทึกเพื่อผลักดันให้เกิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของ สาธารณรัฐเกาหลี (Ayhan, 2020) โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการ ขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านสื่อบันทึกของสาธารณรัฐเกาหลีที่อาจนำมา ศึกษาต่อยอดและประยุกต์ใช้ต่อไป

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อเป้าหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับนโยบาย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศสาธารณรัฐเกาหลีนั้นพบว่า มี สามปัจจัยหลัก อันประกอบไปด้วยประเด็นความมั่นคงของประเทศ ประเด็นการพัฒนาต่อยอด องค์ความรู้เพื่อการผลิตนวัตกรรม และประเด็นการขาดแคลนบุคลากรในบางสาขาวิชาชีพ (Jervis & Rapp-Hooper, 2018; Nolte et al., 2018; Frey & Luks, 2016) ซึ่งประเด็นหลัก ทั้งสามนี้ นับได้ว่าประเทศสาธารณรัฐเกาหลีได้พยายามเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคนในชาติของ ตนเองอย่างเต็มที่ซึ่งนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงและผสมผสานนโยบาย จากเป้าหมายการพัฒนา ทางเศรษฐกิจ สู่การปรับปรุงอุตสาหกรรมสื่อบันทึก ตลอดจนปรับแก้แนวนโยบายทางการศึกษา รวมถึงกฎหมายต่างๆเพื่อรองรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Cheon, 2014; Valieva, 2018; Ministry of Personnel Management, 2021) โดยประเด็นแรกของการศึกษานี้นำเสนอได้แก่ เรื่องความมั่นคงในคาบสมุทรเกาหลีซึ่งเป็นที่ทราบกันว่ามีความขัดแย้งภายในคาบสมุทรเกาหลี นับตั้งแต่อดีต โดยเฉพาะความแตกต่างของระบอบการปกครองระหว่างสาธารณรัฐเกาหลีที่

ตั้งอยู่ทางใต้ของคาบสมุทรกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลีที่ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของคาบสมุทร ซึ่งปกครองด้วยระบบประชาธิปไตยและระบอบคอมมิวนิสต์ตามลำดับ และมีเขตปลอดทหารคั่นกลางระหว่างสองประเทศ ก่อให้เกิดความขัดแย้งและตึงเครียดมานานนับตั้งแต่อดีต (Jervis & Rapp-Hooper, 2018) จึงส่งผลให้ประชาชนของทั้งสองประเทศมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อกัน อันเป็นผลมาจากรูปแบบการปกครองโดยรัฐบาลทหารและความไม่มั่นคงกรณีมีข่าวการสังฆฆอาวุธนิวเคลียร์ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (Mazarr et al., 2018) ซึ่งทั้งสองประเทศมีความพยายามที่จะสร้างความมั่นคงในภูมิภาคผ่านการเจรจาสันติภาพทั้งในปี 2007 และครั้งล่าสุดในปี 2018 ทั้งนี้ประชาชนโดยเฉพาะสาธารณรัฐเกาหลียังคงมีทัศนคติในทางลบต่อสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลีอื่นซึ่งควรจะมีการปรับเปลี่ยนในทัศนคติเหล่านี้ (ปีปีซี, 2561)

อีกหนึ่งปัจจัยที่เป็นประเด็นสำคัญสำหรับการพัฒนาของสาธารณรัฐเกาหลีได้แก่เรื่องการต่อยอดองค์ความรู้เพื่อการผลิตนวัตกรรมที่ต้องการรักษาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในประเทศของตนได้โดยพื้นฐานแล้วสาธารณรัฐเกาหลีมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสามารถ แต่เมื่อพิจารณาถึงความสามารถที่ควรจะนำไปใช้ต่อยอดในระดับที่สูงกว่า รูปแบบการใช้องค์ความรู้และวิธีการทำงานจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนไปเป็นองค์ความรู้ในลักษณะสหวิทยาการ (Briscoe & Mulligan, 2014) ซึ่งหนึ่งในรูปแบบที่มีการนำมาใช้คือการทำงานรูปแบบแอกรากอนที่ได้รับคความนิยมในแวดวงเทคโนโลยีสารสนเทศ วิศวกรรมคอมพิวเตอร์ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา (Nolte et al., 2018) โดยมีกระบวนการหลัก ๆ ตามที่ Frey & Luks (2016) ระบุไว้อันประกอบด้วย 1) ขั้นตอนการเตรียมการ จะเป็นขั้นตอนในการวางแผนของงาน การเตรียมทรัพยากรมนุษย์กลุ่มละ 4-5 คน ที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะแตกต่างกัน 2) ขั้นตอนของแอกรากอน โดยมีขั้นตอนย่อยได้แก่ การระดมสมองเพื่อวิเคราะห์ปัญหา การสร้างทางเลือกในการแก้ไขปัญหา การสร้างโครงการหรือตัวแบบการแก้ไขปัญหา การนำเสนอและรับฟังผลสะท้อนกลับ 3) ขั้นตอนของการตัดสินใจ เมื่อผ่านขั้นตอนของการนำเสนอแล้วเจ้าของแหล่งทุนที่จะสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมเพื่อตอบโจทยปัญหาจะพิจารณาว่าแนวทางที่นำเสนอมานั้นควรได้รับการส่งเสริมต่อไปเพื่อไปสู่การพัฒนาต่อยอดหรือไม่ และ 4) ขั้นตอนการติดตามและการนำสู่สาธารณะ เมื่อมีการดำเนินการตามแผนงานที่นำเสนอไว้ในขั้นตอนที่ 2) แล้วจะมีการติดตามการดำเนินงานเป็นระยะตามข้อตกลงที่ทำร่วมกันไว้กับเจ้าของแหล่งทุนเพื่อให้แน่ใจว่าการดำเนินการทั้งหมดนั้นสามารถตอบโจทยของปัญหาที่ต้องการแก้ไขได้ ซึ่งวิธีการลักษณะนี้

กำลังเป็นที่นิยมและถูกนำมาใช้เพื่อสร้างแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ซึ่งประชาชนของสาธารณรัฐเกาหลีต้องมีการเรียนรู้ ปรับตัว และพยายามที่จะทำงานภายใต้รูปแบบการทำงานเพื่อผสมผสานองค์ความรู้ จึงเป็นที่มาของความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เช่นกัน

ปัจจัยสุดท้ายที่ส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้แก่ความพยายามในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนบุคลากรบางสายอาชีพ ในการศึกษาที่มุ่งชี้ให้เห็นถึงกรณีของการขาดแคลนศัลยแพทย์ในสาธารณรัฐเกาหลี แม้ว่าจะมีจำนวนนักศึกษาแพทย์สูงมากในแต่ละปีก็ตาม (Song, 2020) จากการศึกษาพบว่าจำนวนศัลยแพทย์ทางด้านผิวหนังและศัลยกรรมพลาสติกมีสูงขึ้นจนเกินระดับความต้องการ แต่ในทางตรงกันข้ามศัลยแพทย์ในทางด้านสมอง ระบบประสาท และกระดูก กลับลดลงอย่างมากจนมีการศึกษาแนวโน้มในอนาคตว่าอาจมีความจำเป็นที่สาธารณรัฐเกาหลีต้องนำเข้าศัลยแพทย์จากต่างประเทศเพื่อเข้ามาทำงาน ทดแทนการขาดแคลนศัลยแพทย์ดังกล่าว (He-rim, 2019) จึงเป็นที่ชัดเจนว่าสาธารณรัฐเกาหลีเองนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะสร้างและผลิตศัลยแพทย์ที่ต้องอาศัยประสบการณ์ องค์ความรู้ และที่สำคัญคือทักษะทางด้านศัลยกรรมที่จะต้องก้าวข้ามมาลดช่องว่างของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในจุดนี้

จากปัจจัยทั้งสามที่ได้กล่าวมานั้น ล้วนส่งผลต่อการกำหนดนโยบายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งได้รับการถ่ายทอดออกมาผ่านสื่อบันเทิงเรื่องต่างๆ ที่มุ่งเน้นในแต่ละประเด็น อันเป็นการใช้เครื่องมือทางด้านวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศต่อไป

3. นโยบายวัฒนธรรมสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

กว่าสองทศวรรษที่สาธารณรัฐเกาหลีดำเนินนโยบายการส่งออกวัฒนธรรมของชาติออกไปยังนานาอารยประเทศจนเกิดเป็นกระแสคลื่นทางวัฒนธรรมหรือเพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นอาจใช้คำว่า คลื่นเกาหลี (The Korean Wave) ซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นที่เข้าใจกันได้ดีว่าหมายถึงวงดนตรีและละครเกาหลี แต่ในการศึกษานี้มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับละครเกาหลีอันได้รับความนิยมอย่างสูงทั้งในด้านความบันเทิงและทางด้านวิชาการโดยสิ่งสำคัญที่ Jung (2009) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของละครเกาหลีว่า ในการสร้างละครเกาหลีนั้นจำเป็นต้องให้ความสนใจมากที่สุดคือการประพันธ์เรื่องราวและการเรียบเรียงบทละครที่มีการสอดแทรกเนื้อหาเพื่อชี้นำสังคมไปในทิศทางที่เหมาะสมรวมถึงนักแสดง และเครื่องแต่งกาย (Bok-rae, 2015) ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษานี้เพื่อแสวงหาแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนา

ทรัพยากรมนุษย์ผ่านสื่อบัณฑิตของสาธารณรัฐเกาหลีอันเป็นผลจากการเปลี่ยนนโยบายของสาธารณรัฐเกาหลีตามที่ได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อปัจจัยที่ส่งผลต่อเป้าหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับนโยบาย (Cheon, 2014; Valieva, 2018; Ministry of Personnel Management, 2021) โดยสามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านการรับชมสื่อบัณฑิตตามลักษณะการเรียนรู้ของมนุษย์ได้

4. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามลักษณะการเรียนรู้

เมื่อปรากฏความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสาธารณรัฐเกาหลี จึงนำมาซึ่งการพัฒนา ผ่านกระบวนการสำคัญตามที่ Armstrong (2006) นำเสนอไว้ ได้แก่ การเรียนรู้ การศึกษา การพัฒนา และการฝึกอบรม โดยสามารถพิจารณาตามลักษณะการเรียนรู้ 3 ด้านของเบนจาอีนบลูม (Bloom et al., 1956) ประกอบไปด้วย ด้านจิตพิสัยด้านพุทธิพิสัยและด้านทักษะพิสัย ซึ่งสามารถอธิบายตามแนวคิดของ Hoque (2016) และ London School of Management Education (2019) ดังนี้

1. ด้านจิตพิสัย เป็นการเรียนรู้ในส่วนของทัศนคติ ความรู้สึก อารมณ์ อันส่งผลต่อพฤติกรรม ในการศึกษาเป็นการกล่าวถึงการพยายามเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางลบของประชาชนของสาธารณรัฐเกาหลีที่มีต่อสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี แม้จะมีข้อตกลงจากการเจรจาสันติภาพระหว่างสองประเทศแล้วก็ตาม

2. ด้านพุทธิพิสัย เป็นการเรียนรู้ในส่วนของกระบวนการคิดอันเป็นการสร้างและผลิตองค์ความรู้ โดยในการณศึกษาที่หยิบยกมาเป็นเรื่องของกระบวนการทำงานรูปแบบแฮกกาธอนที่สมาชิกร่วมกลุ่มจะต้องนำองค์ความรู้ที่มีมาเรียนรู้ร่วมกันเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ตั้งเอาไว้คือการสร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆขึ้น

3. ด้านทักษะพิสัย เป็นการเรียนรู้ในส่วนของทักษะทางกายภาพ ปฏิบัติการตอบสนอง และการเคลื่อนไหวอย่างชำนาญซึ่งการศึกษานี้ต้องการที่จะนำเสนอในส่วนของความพยายามในการปลูกฝังในเรื่องของการพัฒนาทักษะของศัลยแพทย์ ซึ่งต้องอาศัยการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศทางการแพทย์

โดยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามลักษณะการเรียนรู้ทั้งสามด้านนั้นสามารถอาจไม่ได้ได้รับความสนใจจากผู้รับชมมากเท่าที่ควร หากแต่ต้องมีการออกแบบ และให้ความสำคัญกับปัจจัยที่จะส่งผลในการจูงใจผู้รับชมด้วยเช่นกัน

5. สื่อบันเทิงกับการจูงใจผู้รับชม

หนึ่งในกลยุทธ์สำคัญที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างสูงทางการศึกษา ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ผ่านรูปแบบของความบันเทิง ซึ่งสามารถส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Moyer-Gusé (2008) ที่ระบุว่าปัจจัยที่สำคัญในการเรียนรู้ผ่านสื่อบันเทิงจำเป็นต้องอาศัยโครงเรื่องที่มີสาระสำคัญสัมพันธ์กับเนื้อหาในเชิงที่เกี่ยวข้องกับมุมมอง ทัศนคติ ความรู้ ความสามารถ ทักษะต่างๆ ของมนุษย์ และประสบการณ์ ที่จะถูกถ่ายทอดผ่านสื่อบันเทิง และตัวละครต่างๆ ที่มีบทบาท แตกต่างกันไป โดยในการศึกษานี้มุ่งเน้นที่การศึกษาสื่อบันเทิงของสาธารณรัฐเกาหลีโดยเฉพาะละครเกาหลีที่มีอิทธิพลต่อประชาชนในประเทศ และไม่รวมกระแสความนิยมจากผู้รับชมจากภูมิภาคอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่กล่าวว่า การรับชมสื่อบันเทิงที่เปี่ยมด้วยความรู้ คุณค่า และรูปแบบพฤติกรรมใหม่นั้นมีผลต่อผู้ชมโดยตรงทั้งการรับรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ (Anwar, Rehman, Wang, Hashmani and Shamim, 2019)

จากนโยบายทางด้านวัฒนธรรมของสาธารณรัฐเกาหลีที่ถูกเรียบเรียงและถ่ายทอดผ่านสื่อบันเทิง (Valieva, 2018) โดยเฉพาะละครเกาหลีแล้วนั้นมียุทธประสงค์เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการขึ้นาและเปลี่ยนแปลงทางสังคมไม่ว่าจะเป็นทัศนคติ การเสริมสร้างความรู้เพื่อต่อยอดสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ รวมถึงการมุ่งผลิตบุคลากรทางการแพทย์ที่ขาดแคลนที่สามารถพิจารณาโดยคณะผู้เขียนจะนำเสนอเป็นรายประเด็นดังนี้

1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติผ่านสื่อบันเทิง Crash Landing on You

สื่อบันเทิงเรื่อง Crash Landing on You เป็นละครเกาหลี ออกอากาศเมื่อปี 2019 นำแสดงโดย ฮยอน บิน (Hyun Bin) และ ซอน เย-จิน (Son Ye-Jin) มีเนื้อเรื่องเริ่มต้นเมื่อนางเอกของเรื่องซึ่งเป็นประชาชนของสาธารณรัฐเกาหลีประสบอุบัติเหตุระหว่างกิจกรรมการบินพารามอเตอร์จนส่งผลให้เครื่องบินตกไปยังอาณาเขตของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี ซึ่งนับได้ว่าเป็นการเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย และด้วยระบอบการปกครองที่แตกต่างกันแล้วสามารถทำให้เชื่อได้ว่าเป็นการเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย และด้วยระบอบการปกครองที่แตกต่างกันแล้วสามารถทำให้เชื่อได้ว่าเป็นการเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย และด้วยระบอบการปกครองที่แตกต่างกันแล้วสามารถทำให้เชื่อได้ว่าเป็นการเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย แต่ด้วยความช่วยเหลือจากพระเอกที่รับบทเป็นนายทหารสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลีที่ให้ที่หลบซ่อน ดูแลเอาใจใส่ รวมถึงพาเธอหลบหนีกลับประเทศจึงทำให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างตัวละครและเมื่อนางเอกของเรื่องกลับไปยังสาธารณรัฐเกาหลีแต่ยังคงมีภัยคุกคามติดตามเธอกลับมาด้วย

พระเอกของเรื่องจึงลักลอบและเข้าประเทศมาเพื่อคุ้มครอง ดูแล รวมถึงจัดภัยคุกคามของนางเอก เปรียบตัวละครทั้งสองเสมือนกับผู้แทนของประชาชนทั้งสองประเทศที่หากเปิดใจทำความรู้จักกัน เรียนรู้กันให้มากขึ้น อาจจะนำมาซึ่งสันติภาพที่แท้จริงระหว่างสองประเทศได้ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับข้อตกลงระหว่างทั้งสองชาติในการยุติการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกันในทุกเขตแดนทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ (ปีปิซี, 2561)

2. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อต่อยอดองค์ความรู้สู่การสร้างนวัตกรรมผ่านสื่อบันเทิง Start-up

Start-up เป็นละครเกาหลีออกอากาศเมื่อปี 2020 นำแสดงโดยซูซี่ เบ (Suzy Bae), คิม ซอน-โฮ (Kim Seon-Ho) และ นัม จู-ฮยอก (Num Joo-Hyuk) มีเนื้อเรื่องหลักอยู่ที่การมุ่งพัฒนาต่อยอดทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมผ่านกระบวนการแสวงหาทุน ซึ่งเป็นลักษณะของการรวบรวมสมาชิกของแต่ละกลุ่มเพื่อระดมสมอง เพื่อออกแนวทางการตอบสนองต่อโจทย์ที่ได้รับ ร่วมออกแบบ ทดลอง นำเสนอผลงาน รวมถึงการพัฒนาร่วมกับแหล่งทุนสนับสนุนการศึกษาค้นคว้า อันนับได้ว่าเป็นการพัฒนายกระดับขีดความสามารถทางด้านความรู้ของทรัพยากรมนุษย์ในลักษณะส่งเสริมซึ่งกันและกันอันนำไปสู่การต่อยอดทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมของสาธารณรัฐเกาหลีด้วยองค์ความรู้ใหม่ ๆ (Shu, 2014; Hong, 2019)

3. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อมุ่งพัฒนาทักษะและเพิ่มจำนวนศัลยแพทย์ผ่านสื่อบันเทิง Dr. Romantic

สื่อบันเทิงเรื่อง Dr. Romantic ออกอากาศครั้งแรกเมื่อปี 2016 นำแสดงโดยฮัน ซุก-คยู (Han Suk-Kyu), เซ ฮุน-จิน (Seo Hyun-Jin) และ ยู ยอน-ซอก (Yoo Yeon-Seok) จนเกิดเป็นกระแสที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายเรื่องราวเป็นการถ่ายทอดทักษะของการเป็นแพทย์ในแผนกศัลยกรรมต่าง ๆ มุ่งเน้นที่กลุ่มคนสองกลุ่มตามบทบาทที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มแรกเป็นนักศึกษาแพทย์กล่าวถึงบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ รวมถึงสิ่งสำคัญคือการฝึกฝนทักษะการรักษาด้วยการผ่าตัดซึ่งต้องอาศัยความรู้ ความเชี่ยวชาญ อันเกิดจากการบ่มเพาะประสบการณ์ ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งได้แก่ อาจารย์แพทย์ผู้สอนนักศึกษาแพทย์ที่ต้องอาศัยประสบการณ์ที่สั่งสมมาเป็นระยะเวลานาน การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ความรับผิดชอบในฐานะหัวหน้าแผนกศัลยกรรม จริยธรรม และคุณธรรมทางการแพทย์ นำไปสู่การถ่ายทอด สอดแทรก และฝึกฝนนักศึกษาแพทย์ โดยเนื้อหาเป็นที่น่าสนใจว่าต้องการให้เกิดการสร้างศัลยแพทย์เพื่อตอบสนองต่อความต้องการภายในประเทศสาธารณรัฐเกาหลีด้วยเพราะในปัจจุบันมีนักศึกษาแพทย์

ที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยอยู่เป็นจำนวนมาก แต่เพียงส่วนน้อยที่จะพัฒนาตนเองต่อเพื่อการก้าวไปสู่การเป็นศัลยแพทย์ โดยแสดงให้เห็นได้จากข้อมูลอัตราส่วนการรับสมัครศัลยแพทย์ในโรงพยาบาล เช่น โรงพยาบาล Seoul St. Mary's ประกาศรับสมัครศัลยแพทย์จำนวน 15 อัตรา แต่มีผู้มาสมัครเพียง 6 คน เท่านั้น (Song, 2020)

6. สรุปผล

จากเนื้อหาและเรื่องราวของสื่อบันเทิงอันได้แก่ละครเกาหลีเรื่อง Crash Landing on You, Start-up, และ Dr.Romantic พบประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายในทางวิชาการได้ โดยเริ่มจากสื่อบันเทิงเรื่อง Crash Landing on You ซึ่งการสร้างและกำหนดการออกอากาศอยู่ในช่วงปลายปี 2019 ภายหลังเสร็จสิ้นการเจรจาสันติภาพภายใต้การประชุมสุดยอดสองเกาหลีเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2018 (พ.ศ. 2561) โดยเนื้อหาของสื่อบันเทิงดังกล่าวมุ่งเน้นที่การตอบสนองต่อข้อตกลงความร่วมมือเพื่อสันติภาพ (ปีปิซี, 2561) โดยมุ่งเน้นให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่เป็นไปได้โดยประชาชนของทั้งสองประเทศ อีกทั้งยังเป็นการพยายามก้าวข้ามอคติบางประการที่เป็นสิ่งกีดกั้นไม่ให้เกิดการสานสัมพันธ์อย่างที่ควรตามข้อตกลงสันติภาพ (ไชยวัฒน์ คำชู, 2561) ซึ่งสื่อบันเทิงดังกล่าวช่วยปรับเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนโดยเฉพาะของสาธารณรัฐเกาหลีได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะผู้ที่ชื่นชอบการรับชมสื่อบันเทิง อันสอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ทางด้านจิตพิสัยที่มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนทัศนคติของมนุษย์เพื่อการพัฒนาต่อไป (Hoque, 2016)

สื่อบันเทิงอีกเรื่องหนึ่งได้แก่ Start-up ที่ออกอากาศในปี 2020 โดยเรื่องราวสะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์ความต้องการมุ่งตอบโจทย์ทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมของประเทศ ซึ่งมีการหยิบยกกระบวนการแสกการอน เข้ามาเป็นแกนหลักในการเดินเรื่องที่มุ่งเน้นการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ของทรัพยากรมนุษย์ในประเทศอันเป็นผลมาจากการให้ความสำคัญของแสกการอนในช่วงเกือบหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมาและถูกมองว่าเป็นกลไกที่สำคัญ ในการมุ่งแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศ (Shu, 2014; Hong, 2019) โดยเริ่มจากการเตรียมการวางแผนงาน สรรหา และคัดเลือกสมาชิกของกลุ่ม จากนั้นระดมสมอง วิเคราะห์ปัญหา หาทางพัฒนาต้นแบบ แล้วนำเสนอต่อแหล่งทุนเพื่อทำสัญญาสู่การพัฒนาต่อยอดต่อไป ซึ่งกระบวนการที่ได้กล่าวมานี้เป็นไปตามขั้นตอนของแสกการอนตามที่ Frey & Luks (2016) ได้เสนอไว้ อีกทั้ง

เรื่องราวยังได้แสดงให้เห็นถึงการเรียนรู้โดยใช้องค์ความรู้ที่สมาชิกแต่ละคนจดจำและเข้าใจ มาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมใหม่ๆซึ่งเป็นไปตามลักษณะการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยอันส่งผลให้เกิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศต่อไป (Bloom et al., 1956)

สื่อบันเทิงเรื่องสุดท้ายในการศึกษานี้ ได้แก่ ละครเรื่อง Dr. Romantic ที่กระตุ้นให้ประชาชนในประเทศมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองขึ้นมาในสายวิชาชีพศัลยแพทย์ ภายใต้สถานการณ์การขาดแคลนแพทย์ โดยเฉพาะแผนกศัลยกรรมสมอง หัวใจ และกระดูก (He-rim, 2019; McKinsey Global Institute, 2021) อันเป็นผลสืบเนื่องจากสภาวะความตึงเครียดในวิชาชีพ (Kang et al., 2015) ซึ่งการมุ่งพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์ให้เกิดความชำนาญในทักษะนี้เป็นไปตามลักษณะการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย (Hoque, 2016)

ซึ่งจากการศึกษาทั้งหมดนี้ทำให้เห็นเป็นที่ชัดเจนว่าสื่อบันเทิงของสาธารณรัฐเกาหลีถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามแนวทางของรัฐที่ได้วางไว้เป็นอย่างดี (Parc & Hwy-Chang, 2013) โดยเฉพาะกับกลุ่มคนที่มีความชื่นชอบในการเสพสื่อบันเทิงตามความสนใจในเรื่องที่แตกต่างกันไป

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลสรุปที่ได้กล่าวไปแล้วพบว่า การขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านสื่อบันเทิงของสาธารณรัฐเกาหลีนั้นต้องอาศัยปัจจัยเกื้อหนุนที่ต้องให้ความสำคัญอันได้แก่ 1) ภาพลักษณ์ ซึ่งถูกถ่ายทอดผ่านหน้าตา การแต่งหน้า ทรงผม และเครื่องแต่งกายของนักแสดงในเรื่อง 2) เนื้อหาที่ต้องการสื่อสารต้องถูกนำมาเรียงร้อยเข้ากับแกนหลักของเรื่อง 3) โครงสร้างของสื่อบันเทิงควรมีความเป็นวิชาการผสมรวมอยู่ และ 4) ควรมีการตอบสนองต่อกลุ่มผู้ชมที่หลากหลายหรือเกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ ซึ่งทั้งหมดนี้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับกลยุทธ์การแข่งขันของ ไมเคิล พอร์เตอร์ ที่นำพาองค์การให้ประสบความสำเร็จโดยการขับเคลื่อนนโยบายในการพัฒนาโดยเฉพาะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับต่อสภาพการณ์ของประเทศรวมถึงการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี (Porter, 1990; Vlados, 2019) อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Parc & Hwy-Chang (2013) ที่ทำการศึกษากลุ่มคนขับเคลื่อนกระแสนวัตกรรมเกาหลีผ่านสื่อบันเทิงสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในมุมมองของการศึกษา อันเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศสาธารณรัฐเกาหลีที่สามารถใช้เป็นต้นแบบสำหรับประเทศอื่นในการพัฒนาต่อไป (Cheon, 2014; Valieva, 2018)

เอกสารอ้างอิง

- ไชยวัฒน์ คำชู. (2561). เบื้องหลังสนธิสัญญาสันติภาพเกาหลีเหนือ-ใต้. สืบค้นจาก <https://www.chula.ac.th/cuinside/7917/>
- ปีปีชี. (2561). ประชุมสุดยอดสองเกาหลี- เปรียบเทียบข้อตกลงปี 2018 กับปี 2007. สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/international-43928638>
- Anwar, R., Rehman, M., Wang, K. S., Hashmani, M. A., & Shamim, A. (2019). Investigation of Knowledge Sharing Behavior in Global Software Development Organizations Using Social Cognitive Theory. *IEEE Access*, 7, 71286-71298. <https://doi.org/10.1109/ACCESS.2019.2912657>
- Armstrong, M. (2006). *A handbook of human resource management practice*. London: Kogan Page Limited.
- Ayhan, K. J. (2020). Transferring knowledge to narrative worlds: applying power taxonomy to science fiction films. *International Studies Perspectives*, 21(3), 258-274.
- Bloom, B. S., Engelhart, M. D., Furst, E. J., Hill, W. H., & Krathwohl, D. R. (1956). *Taxonomy of educational objectives: the classification of educational goals*. New York: David McKay.
- Bok-rae, K. (2015). Past, present and future of Hallyu (Korean Wave). *American International Journal of Contemporary Research*, 5(5), 154-160.
- Briscoe, G., & Mulligan, C. (2014). Digital innovation: the Hackathon phenomenon. Retrieved from <https://qmro.qmul.ac.uk/xmlui/bitstream/handle/123456789/11418/Briscoe%20Digital%20Innovation:%20The%20Hackathon%20Phenomenon%202014%20Published.pdf?sequence=2>

- Cheon, B. Y. (2014). Skills development strategies and the high road to development in the Republic of Korea. In Salazar-Xirinachs, J. M., Nübler, I., & Kozul-Wright, R. (Eds.), *Transforming Economies* (pp. 213-238). Geneva: International Labour Office.
- Coccia, M. (2018). Disruptive firms and industrial change. *Journal of Economic and Social Thought*, 4(4), 437-450.
- Delgado, R. I., Murdock, S., & Gammon, E. (2018). A model for healthcare administration education to meet needs of disruptive change in healthcare. *The Journal of Health Administration Education*, 35(4), 491-504.
- Frey, F. J., & Luks, M. (2016). The innovation-driven hackathon: one means for accelerating innovation. *The 21st European Conference on Pattern Languages of Programs*, 1-11. <https://doi.org/10.1145/3011784.3011794>
- He-rim, J. (2019). 'Korea may have to import surgeons in the future'. Retrieved from <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20190111000479>
- Hong, A. (2019). Global entrepreneurs gather in Seoul to 'hack' for a greater Korea. Retrieved from <https://www.korea.net/NewsFocus/HonoraryReporters/view?articleId=174439>
- Hoque, M. E. (2016). Three domains of learning- cognitive, affective and psychomotor. *The Journal of EFL Education and Research*, 2(2), 45-52.
- Jervis, R., & Rapp-Hooper, M. (2018). Perception and Misperception on the Korean Peninsula. *Foreign Affairs*, 97(3), 103-117.
- Jung, E. Y. (2009). Transnational Korea: a critical assessment of the Korean wave in Asia and the United States. *Southeast Review of Asian Studies*, 31, 69-80.

- Kang, S., Jo, H. S., Boo, Y. J., Lee, J. S., & Kim, C. S. (2015). Occupational stress and related factors among surgical residents in Korea. *Annals of surgical treatment and research*, 89(5), 268-274.
<https://doi.org/10.4174/astr.2015.89.5.268>
- London School of Management Education. (2019). The three (3) domains of learning – cognitive; affective; and psychomotor (caps) – it's application in teaching and learning. Retrieved from <https://lsme.ac.uk/blog/the-three-3-domains-of-learning>
- Mazarr, M. J., Gentile, G., Madden, D., Pettyjohn, S. L., & Crane, Y. K. (2018). *The Korean peninsula: Three dangerous scenarios*. California: Rand Corporation.
- McKinsey Global Institute. (2021). The future of work after COVID-19 (Executive Summary). Retrieved from <https://www.mckinsey.com/featured-insights/future-of-work/the-future-of-work-after-covid-19>
- Ministry of Personnel Management. (2021). Human resource development. Retrieved from <http://www.mpm.go.kr/english/system/humanResource/>
- Moyer-Gusé, E. (2008). Toward a theory of entertainment persuasion: explaining the persuasive effects of entertainment-education messages. *Communication Theory*, 18(3), 407-425.
- Nolte, A., Pe-Than, E. P. P., Filippova, A., Bird, C., Scallen, S., & Herbsleb, J. D. (2018). You Hacked and Now What? - Exploring Outcomes of a Corporate Hackathon. *Proc. ACM Hum.-Comput. Interact.*, 2(CSCW), Article 129.
<https://doi.org/10.1145/3274398>
- Parc, J. & Hwy-Chang, M. (2013). Korean dramas and films: key factors for their international competitiveness. *Asian Journal of Social Science*, 41, 126-149.

- Porter, M. E. (1990). The competitive advantage of nations. Retrieved from <https://hbr.org/1990/03/the-competitive-advantage-of-nations>
- Sharad, K. (2021). 'Crash Landing on You' explores the painful separation of the two Koreas. Retrieved from <https://studybreaks.com/tvfilm/crash-landing-on-you/>
- Shu, C. (2014). Global Hackathon Seoul will be the first event of its kind sponsored by the city's government. Retrieved from <https://techcrunch.com/2014/12/15/global-hackathon-seoul/>
- Song, S. Y. (2020). 'Why are medical school students reluctant to become surgeons?'. Retrieved from <https://www.koreabiomed.com/news/articleView.html?idxno=9161>
- Tamondong, H. (2020). Why Netflix's K-drama 'Start-Up' is worth watching. Retrieved from <https://www.cosmo.ph/entertainment/why-should-you-watch-the-k-drama-start-up-a4575-20201115-lfrm>
- Valieva, J. (2018). Cultural soft power of Korea. *Journal of History Culture and Art Research*, 7(4), 207-212.
- Venkataraman, S. (2020). 'Romantic Doctor, Teacher Kim'...A gripping medical drama, that puts forward some pretty compelling arguments on what it really means to be a doctor. Retrieved from <https://medium.com/the-broken-refrigerator/romantic-doctor-teacher-kim-a-gripping-medical-drama-that-puts-forward-some-pretty-compelling-1ebfcfb074b1>
- Vlados, C. M. (2019). Porter's Diamond approaches and the competitiveness web. *International Journal of Business Administration*, 10(5), 33-52.
- World Economic Forum. (2020). The future of jobs report 2020. Retrieved from <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2020>